

на загальну усвідомленість студентів у питаннях організації діяльності корекційного педагога в соціально-реабілітаційному центрі і виявили серйозну проблему в неусвідомленості студентів у консультативних, організаційних, методичних питаннях. Серед відповідей, які ми віднесли до низького рівня, зустрічаються наступні: "Самообслуговування, спілкування, подолання стресів – це не значимі навички, які необхідно сформувати. Академічні навички допоможуть дітям отримати елементарні знання з математики, праці і т.д. та допоможуть адаптуватись в соціумі"; "в реабілітаційному закладі закріплюють навички, які діти здобули раніше". Наявність таких відповідей свідчать про недостатню обізнаність респондентів у питаннях специфіки діяльності корекційного педагога в соціально-реабілітаційному центрі та клініко-психолого-педагогічними особливостями клієнтів.

Очевидно, що найбільш несформованим виявився операційно-діяльнісний компонент готовності. Це пояснюється в першу чергу відсутністю науково-методологічної бази підготовки студентів до інноваційної діяльності, усталеного досвіду роботи соціально-реабілітаційного центру та методичних матеріалів, до яких би вони могли звернутися. При організації навчання у вищому навчальному закладі необхідно більше застосовувати їх на практиці. Саме в процесі активного практичного використання вони стають узагальненими і міцними, більша частина з них переходить в навички і уміння. Моделювання професійної праці, створення умов, за яких студенти на основі отриманих знань, досвіду, якостей будуть вправлятися в успішному виконанні функцій корекційного педагога дозволить підвищити професійний рівень.

Таким чином, компетентність майбутнього корекційного педагога формується завдяки озброєнню загальними і професійними знаннями, уміннями та навичками, вдосконаленню психічних процесів і властивостей особистості. Для успішного формування професійної компетентності необхідно вдосконалювати роботу за такими напрямками: активізація професійних мотивів засобами виховної роботи; створення системи знань і уявлень про умови і зміст професійних завдань шляхом наочного і словесного ознайомлення з майбутньою діяльністю; накопичення необхідних навичок і умінь шляхом організації навчальної діяльності, тренінгів.

Resume: The article illuminates the results of an empirical research of the future correctional teachers' competence. Criteria of the definition of readiness' components and their levels are elaborated.

Key words: rēsearch, competence, correctional teacher (pedagog).

Список основних використаних джерел:

1. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. – Мн., 1978.
2. Миронова С.П. Подготовка учителей до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту. – Кам'янець-Подільський, 2007.
3. Ліненко А.Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї. – Одеса, 1995.

КЛУБНІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ

Анотація. У статті, до уваги пропонуються головні аспекти роботи клубних об'єднань. Аналізується їхня діяльність, як ефективного організатора дозвілля молоді.

Ключові слова: клубні об'єднання, дозвілльова діяльність, молодь.

Найпоширенішою формою організації дозвілльової діяльності, як показує аналіз педагогічного досвіду, є клуб, що поєднує молодь по інтересах, був і залишається місцем відпочинку і дитячих розваг. Клуб – центр по задоволенню запитів молоді, помічник у розвитку їх творчих здібностей, зміцненні їхнього здоров'я та духовного збагачення. Клуб, за поясненням В. Даля, це збори, постійне суспільство, яке збирається в особливому приміщенні для бесід і звеселянь [1, 120].

Клуби мають самостійний характер, що, у свою чергу, є необхідною умовою для розвитку самодіяльності, ініціативи, творчості. Перші клубні об'єднання, указують у своїй роботі А.Ф. Воловик і В.А. Воловик, з'явилися історично давно і передбачали різноманітні прийоми звеселяння, свята, обіди, ігри, танці, спектаклі, бесіди. Функціонували вони у спеціально відведених для них будинках і мали регламентоване членство. Соціальне положення людини визначало приналежність до того або іншого клубу. В Україні клуби одержали широке поширення після жовтня 1917 р., тому що в них влада бачила діючий канал культурно-політичної освіти населення, центр масової агітації і пропаганди, засіб ліквідації неграмотності і розширення кола спілкування.

Прообразами дитячих клубів стали дитячі співтовариства С.Т. Шацького і його послідовників, які поєднували молодь на основі спільних інтересів і поглядів. Ідея школи – центра виховання у соціальному середовищі була втілена С.Т. Шацьким у Першій дослідній станції народного виховання Наркома РСФСР, де для підлітків, що бажають вчитися, були створені гуртки, а потреба дітей у спілкуванні реалізовувалася в спеціально організованих при школах клубах. В них займалися не тільки учні школи-станції, але й всі діти села. Тут організовувалися ігри для дітей, заняття малюванням, співом, функціонувала хата-читальня. Діяльність молоді в клубах, носила самостійний, творчий характер. “Діти повинні жити багатим емоційним життям”, яке буде формувати в них нові перспективи [5, 68].

Таким чином, клубна робота була однією з важливих складових частин позаурочної діяльності. Вона розширювала кругозір молоді, сприяла активному розвитку соціальної активності, свідомості й успішному вихованню, розумній організації дитячого життя, тісно пов'язаної з навколишнім

середовищем. Великою заслугою С.Т. Шацького є ідея з'єднання школи й клубу, що органічно об'єднала навчання й виховання в єдиний процес. Іншим прикладом організації клубної роботи є "Школа життя", створена в 20-і роки ХХ сторіччя Н.І. Поповою та її однодумцями. Тут "клубні заняття" включали роботу в столярній і палітурній майстернях, студійне малювання і виготовлення декорацій, роботу бібліотеки-читальні, редакції журналів, літературного гуртка оповідачів, гуртка любителів природи і просто вільні заняття. В літній час діти брали участь у сільськогосподарських роботах, дослідженнях історії, постановках спектаклів, організації свят, просвітній роботі серед селян. У позанавчальній діяльності велика увага приділялася розвитку дитячої ініціативи, врахуванню інтересів і можливостей дітей, удосконалюванню їхніх трудових навичок.

Опис клубної роботи можна знайти й у книгах А.С. Макаренка, що розумів важливість розумної організації вільного часу хлопців і приділяв велику увагу діяльності клубів, вважаючи, що саме вони надають можливість для реалізації активності, творчості, самоорганізації дітей. Клубною самодіяльною роботою керували вихователі, а також рада, що обиралася на загальних зборах комуни із числа вихованців. "Кожний вихователь бере на себе форму клубної роботи з лабораторно-гуртковою постійною діяльністю і цільовою настановою на часткову або тимчасову роботу в колективі вихованців. Вихователь, який взяв гурток або групу, відповідає за досягнення мети гуртком" [2, 133-139].

Майже всі нові форми клубної роботи А.С. Макаренко уявляв собі лабораторно-виробничими із цільовою настановою на гру або інші культурні розваги [2, 133-139]. Таким чином, протягом усього часу після Жовтневої революції багатьма педагогами ведеться активна діяльність по становленню клубної роботи для дітей, що проводилася в позанавчальний час, вирішувала завдання його педагогічно доцільного заповнення, творчого розвитку великої кількості юнаків, носила самодіяльний характер, сприяла задоволенню інтересів підлітків і старшокласників. Клуб розглядався, по-перше, як приміщення і місце, де здійснювалася гурткова робота, а по-друге, як об'єднання молоді за інтересами.

Поступово дитяча клубна робота перестає бути самостійною і самодіяльною, а перетворюється в організований навчальний і трудовий процес, який активно використовує піонерська та комсомольська організація, будучи їхньою складовою частиною. Протягом своєї історії піонери й комсомол здобули величезний досвід організації й проведення масової клубної роботи серед підлітків і юнаків у навчальних закладах і установах дозвілля, тому згодом зміст роботи клубів став носити яскраво виражений суспільно-політичний характер і включати різноманітні масові, групові й індивідуальні справи, маючи своєю метою, насамперед, залучити молодь до соціального будівництва й рішення проблем класової боротьби. Спрямованість на виховання ініціативи, наполегливості була перенаправлена на виконання суспільно-політичних завдань.

Однак недооцінка самостійного й самодіяльного характеру клубних об'єднань, ігнорування інтересів і потреб особистості, відсутність свободи вибору форм і змісту дозволяла самими дітьми, привело до перекручування розуміння суті самої клубної діяльності, викликало відхід молоді із клубів. активізувало їх на пошук нових способів задоволення зростаючих запитів.

Ця соціальна ситуація знайшла відбиття в активному пошуку нових підходів організації дитячих клубів виховання, сприяла поширенню передового досвіду авторських шкіл, різних об'єднань активу, літніх таборів старшокласників.

З початку 80-х рр. різко зросла кількість спонтанно виникаючих груп і об'єднань. Спектр інтересів молодіжних груп став набагато різноманітніше і багатше, ніж 15–20 років тому. Можна говорити про нові віяння в самій організації молодіжних груп. Багато хто з них тяжіють до об'єднання в рамках окремих міст, а деякі в масштабі всієї країни. Спостерігається також прагнення до легалізації й офіційної реєстрації [3, 112].

Відомий досвід Р.В. Соколова по створенню молодіжних дозвілєвих об'єднань нового типу за місцем проживання, що розвиває педагогічні ідеї С.Т. Шацького. Він вважає, що клуби за місцем проживання мають великий потенціал у зв'язку з їх територіальною близькістю до будинку, доступністю, можливістю реалізувати свої потреби більш широким верствам населення, різновіковим складом учасників. “Участь населення в соціалізації дітей за місцем проживання є одним з ефективних соціокультурних механізмів, що сприяють освоєнню культури молодим поколінням в умовах соціокультурної кризи та структурної зміни інститутів соціалізації. Умови, необхідні для активізації участі населення в соціалізації дітей, можуть бути створені в цілеспрямованій організації за місцем проживання позасімейних і позашкільних структурах” [4, 13].

При цьому, місце проживання розглядається їм як частина мікросередовища особистості дитини, що активно впливає на її формування і розвиток. Тут найбільш тісні контакти, сконцентровано спілкування дорослих і дітей, а отже, найбільш сприятливі умови для їхнього взаємовпливу, розвитку спільної діяльності, для активізації дорослих у вихованні дітей. Однак, відзначає Р.В. Соколов, є небезпека формального підходу до роботи з дітьми й підлітками, що породжує примітивні клуби, які незабаром набридають і молоді, і самим педагогам [4, 35-36].

Аналізуючи досвід роботи Р.В. Соколова, можна назвати ряд умов ефективної організації діяльності клубних об'єднань як основи дозвілєвої діяльності серед яких: добровільність; актуальність і новизна; розмаїтість форм діяльності; різноманітність складу учасників клубу; наявність особистої позиції кожного учасника; сполучення самодіяльності та ініціативи з направленою роллю керівника клубного об'єднання.

Правильна організація клубної діяльності, як свідчить аналіз методичної літератури, створює умови для самоствердження особистості в суспільстві. Дозволяє пережити почуття успіху, відчуття своєї потреби й ко-

рисності, упевненості у власних силах, переорієнтує підлітків на конструктивні форми самоствердження, здобути, тим самим, дозвілля, як фактор творчого розвитку людини. Отже, клуб може бути складовою не тільки навчально-виховної системи школи, але й важливою формою організації дозвілля, надавати можливості для розвитку творчості, розширення пізнавального кругозору, самореалізації, самодіяльності учнів різного віку.

Таким чином, молодіжні й дитячі клубні об'єднання, діяльність яких побудована на принципах формування традицій ситуативності, діяльності, самоорганізації учасників клубу з направленою роллю керівника, самореалізацією, врахування індивідуальних особливостей і запитів молоді, можуть зайняти важливе місце в підвищенні соціально-педагогічного потенціалу дозвіллевої діяльності.

Resume: In the article, to the attention are proposes mane ways functioning of club unifications. Their activity analyses as effective organizer of youth free time.

Key words: The club unifications, free time, youth.

Список основних використаних джерел:

1. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1982.
2. Макаренко А.С. Марш тридцатого года. – М., 1988.
3. Нефедов В.В. Формирование культуры досуга городской молодежи // Дис. ... канд. филос. наук. – М., 1992.
4. Соколов Р.В. Условия участия населения во внешкольной социализации детей по месту жительства / Автореф. дис. ... канд. соц. наук. – М., 1995.
5. Шацкий С.Т. Живая работа: Педагогические сочинения: – Т. 3. – М., 1964.

УДК: 364.012

О.В. Романишина

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ**

Резюме: Моніторинг в соціальній роботі відображає все різноманіття процесів і явищ, що протікають в соціальній сфері, направлений на забезпечення системного підходу до аналізу соціальної безпеки населення. Він відкриває можливості прогнозування тенденцій розвитку соціальних відносин і процесів в суспільстві або регіоні, розробки на цій основі науково обґрунтованих програм соціального розвитку, соціального захисту населення і підвищення потенціалу соціальної сфери.

Ключові слова: моніторинг, соціальна робота, програма.

Нові умови життя, зміна ціннісних орієнтації і мотивів діяльності людей приводять до ускладнення управління соціальною сферою, пред'являють вищі вимоги до управлінських кадрів і наукового забезпечення їх діяльності. Від керівника будь-якого рівня потрібна всебічна оцінка і вироблення відповідних заходів комплексного впливу на соціальні процеси.

Соціальний моніторинг – це достатньо нова форма науково-практичної активності, мета якої полягає в отриманні і обробці попереджувачої інформації про стан системи і тенденції її розвитку. Моніторинг соціальної сфери виступає як особлива інформаційна технологія, що дозволяє отримувати інформацію про соціальне становище населення у всьому різноманітті взаємодії його компонентів як системи з метою оперативного оцінювання і прогнозу можливих станів і вироблення коректувально-попереджувачих заходів управлінської дії.

Соціальний моніторинг забезпечує оперативне, повторюване і регулярне отримання актуальної інформації з матеріалів статистики, опитування, спостереження про життєдіяльність різних соціальних суб'єктів, про стан соціальної сфери суспільства, регіону, а також дає можливість систематично нарощувати і інтегрувати початкові дані.

Предметне поле моніторингового спостереження виступає як динамічно функціонуюча сукупність соціальних відносин певної якості і змісту, що виникають між взаємодіючими суб'єктами. При цьому його простір охоплює різні рівні структурної організації управління соціальним життям суб'єктів і дозволяє прослідкувати вплив на взаємини, що складаються, між людьми, їх соціальне самопочуття, соціальну ситуацію в суспільстві, регіоні і забезпечує комплексний, багаторівневий підхід до формування методичного інструментарію моніторингу.

Методичні особливості розробленого соціального моніторингу полягають перш за все в специфіці методичної стратегії, основу якої складають жорсткі, формалізовані методи: опитування, аналіз документів і статистичних показників. Хоча моніторинг може бути доповнений і м'якими, неформалізованими методами: вільними інтерв'ю, спостереженням. Його методичну основу складає: спостереження за об'єктом моніторингу, що проводиться по стандартному числу найбільш значущих показників, що характеризують його стан; регулярні повторні соціологічні виміри, що проводяться за допомогою стандартних процедур; оцінки ситуацій і об'єктів, що також даються в стандартній формі.

Будь-яка соціальна програма направлена на рішення тій або соціальної проблеми. Метою проекту в соціальній роботі виступає бажаний, новий, якісний стан або результат функціонування відповідного об'єкта соціальної роботи в певний момент майбутнього. Власне кажучи, розробка програми починається з аналізу проблеми і з'ясування, що саме необхідно змінити. Кінцевим результатом виконання програми повинна стати бажана зміна ситуації (вирішення проблеми): зниження рівня бідності, зменшення кількості бездомних, підвищення якості освіти і т.д. При розробці програми